

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

(оглядова довідка за матеріалами преси,
Інтернету та неопублікованими документами
за червень 2016 року)

28 червня було відзначено День Конституції України. У Києві, в Національній філармонії України, за підтримки громадських активістів з Реанімаційного пакету реформ та Центру політико-правових реформ відбувся концерт-перформанс «Хроніка Конституція». У музеї «Будинок митрополита» Національного заповідника «Софія Київська» урочисто відкрито виставку унікальних документів «Конституційний вимір українського державотворення», підготовлену спільно з Державною архівною службою України. А в Національній парламентській бібліотеці України розгорнуто книжкову виставку «До Дня Конституції України». Численні заходи відбулися в областях України: концертна програма в рамках Загальноукраїнського проекту культурної інтеграції «Український Донбас», ініційованого Міністерством культури України, – у Старобільську Луганської області; урочистості – у Чернігівському обласному філармонійному центрі фестивалів та концертних програм та у с. Республіканець Бериславського району на Херсонщині; презентація документальної виставки «Конституція – Основний Закон демократичної країни» – у приміщенні Волинського краєзнавчого музею та інші.

Також з нагоди Дня Конституції та за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток України, вагомі трудові здобутки та високий професіоналізм ряд діячів культури удостоєно орденів «Свободи», князя Ярослава Мудрого IV ступеня, «За заслуги» I ступеня, «За заслуги» II ступеня, «За заслуги» III ступеня, княгині Ольги III ступеня. Окремим працівникам галузі присвоєно почесні звання: «Народний артист України», Народний художник України, «Заслужений артист України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений майстер народної творчості України» та «Заслужений працівник культури України». Серед нагороджених – художник-живописець І. Марчук (орден «Свободи»), державний і громадський діяч, письменник та публіцист Ю. Щербак (орден «Свободи»), професор Національної академії

образотворчого мистецтва і архітектури В. Чепелик (орден князя Ярослава Мудрого IV ступеня), кінорежисер, академік-секретар відділення Національної академії мистецтв України Р. Балаян (орден «За заслуги» I ступеня), ректор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв В. Чернець (орден «За заслуги» II ступеня) та інші.

Низку заходів було спрямовано на підтримку військових на Сході України та морально-духовну підтримку жителів Донецької та Луганської областей, які мешкають на територіях, прилеглих до зони АТО, а також привертання уваги до потерпілих регіонів. Так, 14–16 червня в Києві в рамках Загальноукраїнського проекту культурної інтеграції «Український Донбас», ініційованого Міністерством культури України, проходила культурно-мистецька акція «Донеччина – UA: Перезавантаження». Проект передбачає проведення в містах і селищах Донбасу мистецьких, музейних, бібліотечних та інших культурно-мистецьких заходів за участі творчих колективів із різних регіонів України. В рамках акції, що проходила у столиці, творчі колективи Донеччини представили низку мистецьких заходів: флешмоб, виставку скульптурних форм та образотворчого мистецтва «Сіль», гала-концерт колективів художньої самодіяльності міст Донецької області з показом відеоролика «Донбас – це Україна», концерт класичної музики камерного оркестру «Ренесанс» (Маріуполь), а також концерт студентів та випускників Артемівського і Маріупольського музичних училищ (Національний центр ділового та культурного співробітництва «Український дім»); показ вистави «Слава Героям!» Донецького академічного обласного драматичного театру з Маріуполя (у приміщенні Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка).

7 червня у Національному палаці «Україна» відбувся традиційний благодійний концерт до дня народження співачки, телеведучої, художниці, громадської діячки А. Рудницької. Метою концерту був збір коштів на придбання путівок у літній табір відпочинку для дітей із зони АТО. На сцені виступили зірки української естради В. Павлік, М. Одольська, Діля, Ілларія, Т. Матвієнко, Ярмак, О. Білозір.

23–25 червня гурт «Воплі Відоплясова» виступили з кількома концертами на позиціях Збройних сил України поблизу Мар'їнки, Селідового і Костянтинівки Донецької області.

1–2 червня актори Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка з показом вистави «Шельменко-денщик» за мотивами комедії Г. Квітки-Основ'яненка відвідали міста Кремінна та Сватове Луганської області. Мистецький захід відбувся в рамках започаткованого Міністерством

культури України Загальноукраїнського проекту культурної інтеграції «Український Донбас».

Благодійна фотовиставка «...Forgotten By World», мета якої – нагадати про конфлікт на Сході України, відкрилась 7 червня у Львівському палаці мистецтв. Тут експонувалися роботи фотохудожників О. Тішевського, А. Гжибовської, Л. Ондрушки, Я. Каминського, М. Дондюка, О. Землянченка, Я. Шимчука та С. Пономарева. Зібрані під час роботи виставки кошти будуть спрямовані на лікування і реабілітацію дітей, очі яких бачили війну.

13 червня книгозбірні Северодонецька, Старобільська і Лисичанська Луганської області отримали тисячу книг сучасної української та світової літератури від провідних вітчизняних видавництв у рамках нового соціального проекту „Жива бібліотека”, який реалізує благодійний фонд «Бібліотечна країна». З-поміж видань, якими поповнять бібліотечні фонди Луганської та Донецької областей, зокрема, книги В. В'ятровича, В. Шкляра, С. Алексєвич, С. Жадана, А. Кокотюхи й Л. Дереша. Наразі 12 видавництв передали свої видання «Живій бібліотеці» безкоштовно.

9–11 червня в Києві проходили «Дні Малевича» – проект, присвячений відомому у світі художнику-авангардисту українського походження К. Малевичу та покликаний поширити інформацію про нього та його творчість на Батьківщині. Проект було організовано в рамках оголошення ЮНЕСКО минулого 2015-го Роком К. Малевича. До проведення «Днів Малевича» долучилися Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал», Український кризовий медіа-центр, Центр урбаністичних студій НаУКМА, видавництва «Дух і Літера» та «Родовід» та інші заклади. В рамках проекту в різних локаціях міста відбулася низка різноманітних подій, присвячених художнику та його творчості: відкриття експозиції «Малевич+» та «Казимир Малевич: таємниця моєї любові...», круглий стіл «Нова парадигма: вплив Малевича на світове мистецтво» та концерт ансамблю Sed Contra – у «Мистецькому Арсеналі»; круглий стіл «Малевич: український вимір та глобальний погляд» – у Києво-Могилянській бізнес-школі; кінопоказ стрічки Дз. Ветрова «Одинадцятий» та її обговорення – в столичному кінотеатрі «Жовтень» тощо.

Рядом заходів було відзначено 75-річчя від дня народження українського кіноактора, кінорежисера, сценариста, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка І. Миколайчука. У Києві було організовано: вечір пам'яті – у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара»; зустріч з н. а. України В. Ковальською, з. а. України Р. Лоцман, режисерами документального кіно Д. Глухеньким, В. Демченком та лауреатом

міжнародних конкурсів Т. Шкільною – у Національному музеї історії України; показ відреставрованої версії фільму «Білий птах з чорною ознакою» – в кінотеатрі «Україна». На батьківщині митця, у Чернівецькій області, відбулися: показ вистави «Небилиці про Івана, знайдені у мальованій скрині з написами» у постановці Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької (Львів) – в приміщенні Чернівецького академічного обласного українського музично-драматичного театру ім. О. Кобилянської; показ фільмів за участі І. Миколайчука і погашення ювілейної марки – у відкритому кінотеатрі у дворіку Чернівецької міської ратуші; зустріч з провідними митцями українського кіно, виставка робіт майстрів народного мистецтва Буковини, та мистецькі фестивалі «На гостини до Івана», «Іванова Переберія», «Миколайчук-Фест» – у с. Чорторія Кіцманського району.

26 червня у Львівському палаці мистецтв за підтримки Міністерства культури України відбулося урочисте відкриття масштабного мультимедійного проекту «Тіні забутих Предків. Виставка», присвяченого відомому фільму С. Параджанова. Проект покликаний переосмислити значення і вплив кінострічки з часу її прем'єри в 1965 році і до сьогоднішнього дня. У структурі виставки було закладено своєрідний «шлях» фільму. У 10-ти залах палацу мистецтв організатори виставки розмістили більше 100 артефактів, 10 ексклюзивних інтерв'ю, унікальних фото- і відеоматеріалів з архівів зйомок, спеціально розроблену зону відпочинку і оригінальний саундтрек для кожного залу, написаний композитором С. Луньовим. Зокрема, експонувалися розкадрування авторства С. Параджанова, які зберігалися півстоліття в особистому архіві другого режисера «Тіней...» В. Луговського; маловідомі роботи художника фільму Г. Якутовича; фотографії та свідоцтва Т. Сільваші, який у студентські роки був фактично волонтером на зйомках картини; роботи Л. Байкової, яка створила унікальні костюми для героїв фільму. Крім виставки до програми проекту увійшли зустрічі з учасниками зйомок (І. Драчем, Л. Кадочниковою, Т. Сільваші), дослідником фільму С. Тримбачем, режисером Р. Балаяном, круглий стіл на тему «Культура і туризм», кураторські екскурсії, кінопокази тощо.

З 8 по 12 червня в Івано-Франківську відбувся міжнародний мультидисциплінарний фестиваль сучасного мистецтва PORTO Franko Гогольfest, програма якого об'єднала майже два десятки напрямів мистецтва: візуальне мистецтво, театральне, музичне (класична академічна музика і альтернативна), кіно і літературу, балет, хореографію та інші. Локаціями для проведення масштабного фестивалю стали історичні місця Івано-Франківська з великою кількістю акцій, серед яких – показ опери-реквієму «ЙОВ» режисера

В. Троїцького та композиторів Р. Григоріва, І. Разумейка; танцювальний спектакль «Синдром втраченої зиготи» (автор ідеї та режисер – Х. Шишкарева) та багато інших нових проектів.

У Дніпрі за підтримки Агенції США з міжнародного розвитку (USAID) вже втретє пройшов фестиваль аудіовізуального мистецтва та нових медіа у міському просторі «Конструкція». Цьогорічні заходи фестивалю розпочалися наприкінці травня та продовжувалися в червні. Програма «Конструкції» включала дослідницько-мистецькі проекти, художні виставки, аудіовізуальні інсталяції, перформанси, концерти експериментальної музики, воркшопи, лекції та дискусії з іноземними та українськими експертами. Протягом 7 днів відбулося близько 30 мистецьких заходів у 8 знакових місцях міста.

МУЗИКА

Фестивалі

4–5 червня в Києві та Бучі Київської області відбувся IV Міжнародний музичний фестиваль «O-FEST – 2016» присвячений опереті, опері та мюзиклу. Вже кілька років поспіль фестиваль, засновниками та організаторами якого є Київський національний академічний театр оперети і Бучанська міська рада, збирає на своїх сценах артистів-вокалістів та диригентів з багатьох країн світу. Цього року у заходах події взяли участь представники 14 країн. Програма фестивалю включала виступи камерних та джазових ансамблів, колективів народної музики, хореографічних ансамблів, художні виставки, гранд-концерт за участі солістів провідних музичних театрів світу.

8–12 червня в Одесі за підтримки Міністерства культури України проходив II Міжнародний фестиваль класичної музики «ODESSA CLASSICS». Основними концертними майданчиками фестивалю стали обласна філармонія та історична колонада Воронцовського Палацу, а в його програмі відбулися концерти класичної музики за участі вітчизняних виконавців та гостей з-за кордону, музичні та літературні вечори, зустрічі з музичними критиками, майстер-класи, тощо. Знаковою подією фестивалю став великий гала-концерт під відкритим небом за участі української оперної співачки О. Микитенко, піаніста, н. а. України О. Ботвінова та двох камерних оркестрів – Бельгійського і Одеського.

12 червня у Львові завершився XXXV Міжнародний фестиваль музичного мистецтва «Віртуози», який тривав цього року близько 3-х тижнів. За цей час на сцені Львівської філармонії відбулося 17 концертів за участі провідних музикантів з різних країн світу, в тому числі з України. Особливістю цьогорічного фестивалю було те, що кожен концерт – це відкриття твору, виконавця, композитора чи програми. Заключним заходом фестивалю став

концерт у залі ім. Станіслава Людкевича обласної філармонії, на якому виступили скрипалі В. Соколова (Австрія – Україна) і М. Ткачик (Україна), а також Академічний симфонічний оркестр «INSO-Львів».

VI Міжнародний джазовий фестиваль Alfa Jazz Fest проходив у Львові з 24 по 27 червня. Виступи його учасників відбувалися на кількох сценах, у тому числі рухомої, розташованої в автобусі-кабріолеті, проїхатись в якому під акомпанемент джазових мелодій у виконанні українських музикантів могли всі бажаючі.

11–12 червня в історико-культурному комплексі «Замок-музей Радомисль» у Житомирській області пройшов III Міжнародний фестиваль «Музика Шопена просто неба», який відвідало понад 250 гостей. Фестиваль мав благодійну мету, адже всі зібрані кошти підуть на допомогу родинам загиблих учасників АТО.

У с. Гошів Долинського району Івано-Франківської області відбувся II Міжнародний фестиваль карильйонного і дзвонового мистецтва. Під час дійства прозвучали класичні твори, виконані на карильйоні спільно з симфонічним оркестром Івано-Франківської обласної філармонії. Мистецтво дзвонової гри продемонстрували учасники з Києва, а також гості з-за кордону.

Концерти до ювілейних дат

18 червня в Києві, в Національному спорткомплексі «Олімпійський», в рамках світового турне на підтримку нового альбому з аншлагом відбувся великий концерт рок-гурту «Океан Ельзи», який відсвяткував 30-річчя своєї творчої діяльності. Захід відвідала рекордна кількість людей, що б'є позаминулорічне досягнення, зафіксоване в Книзі рекордів України. Гастролюватимуть музиканти протягом двох років, а частина зібраних коштів піде на благодійність – гурт хоче допомогти українцям отримувати закордонну освіту.

На Театральній площі Ужгорода відбулося велелюдне дійство з нагоди 70-річчя з часу першого концерту Заслуженого академічного Закарпатського народного хору, який відбувся 1946 року. Учасники колективу спільно з гостями заходу поринули в атмосферу 70-річної давнини, запросивши всіх присутніх на імпровізований вуличний концерт, після якого артисти з глядачами перемістилися до Закарпатського академічного театру ляльок «Бавка», який у 1946 році був головною театральною сценою міста. Там відбулася ретроспектива першого концерту Закарпатського народного хору. На завершення святкового дня на всіх ужгородців та гостей міста чекав відкритий концерт на площі біля Закарпатської обласної філармонії.

ТЕАТР

Фестивалі

XVIII Міжнародний фестиваль моновистав «Відлуння» вперше відбувся у Чернігові. З 19 до 23 червня було представлено 8 моновистав, серед яких – «Целофанове щастя» К. Ходікян у виконанні з. а. України О. Гребенюк (Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Г. Шевченка), «Третя молитва» у виконанні київської актриси Г. Яремчук та «Новеченто» А. Баррікко у виконанні актора С. Мельника з Київської академічної майстерні театрального мистецтва «Сузір'я». Після кожної вистави протягом всіх фестивальних днів відбувалися спілкування із акторами. А у фойє театру було представлено виставку картин артиста оркестру Д. Куровського.

З 23 червня в Очакові Миколаївської області проходив XXI Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва «Від Гіпаніса до Борисфена». Його учасниками стали близько 500 осіб з усіх куточків України. В основній програмі фестивалю було представлено різножанрові вистави на тему «І смішно, і грішно», дитячі театри представляли вистави на довільну тему. Проводилися творчі лабораторії й майстер-класи. Підсумки фестивалю буде підведене 1 липня.

Творчі проекти

Національна опера України продовжила знайомство з наступними учасниками проекту «Українські оперні зірки у світі» і запросила виступити на своїй сцені кращу виконавицю ролі Попелюшки в однойменній опері Дж. Россіні – солістку Віденської опери О. Белкіну, а також соліста багатьох оперних театрів світу Г. Оніані, який зіграв Калафа в опері Дж. Пуччіні «Турандот» та Полліона в опері В. Белліні «Норма».

За підтримки Міністерства культури України з 17 по 27 червня вперше в Україні проходив культурно-мистецький проект «Клас Акт», мета якого – пошук потенційних юних драматургів, сприяння соціалізації підлітків та налагодження культурного діалогу між різними регіонами України. Учасниками проекту стали талановиті діти зі сходу та заходу країни, які написали короткі п'єси на 7–10 хвилин під керівництвом куратора проекту Н. Ворожбит та шотландського драматурга і режисера Н. МакКартні. Наступні дні над текстами дітей разом із ними працювала професійна команда режисерів, художників та акторів. П'єси учасників проекту було показано в одній виставі 27 червня на великій сцені Київського академічного театру юного глядача на Липках. Формат Class Act було розроблено у Великій Британії у 1997 році, в одному з найбільших театрів Шотландії «Треверс» (Traverse). Цей проект залучення дітей до театрального мистецтва продовжують там втілювати до

сьогодні, популяризуючи його і поза межами своєї країни. Задля роботи над проектом у Києві з Едінбурга приїхала засновник Class Act Н. МакКартні.

Театри Києва запросили на прем'єри вистав: Національний академічний російської драми ім. Лесі Українки – «Історія кохання для дорослих» за мотивами твору З. Ксенджіка; Національний академічний драматичний ім. І. Франка – «Санація» за однойменною п'єсою В. Гавела, «Незрівнянна» за п'єсою «Glorious» П. Квілтера; муніципальний академічний опери і балету для дітей та юнацтва – «Ріта» Г. Доніцетті; академічний Молодий – «Поступися місцем» за сценарієм В. Дельмар «Поступися місцем завтрашньому дню», створеному за п'єсою Х. та Н. Лірі, в основі якої роман «Роки такі довгі» Дж. Лоуренс; академічна майстерня театрального мистецтва «Сузір'я» – «Про Ромео та Джульєтту... але звали їх Маргарита та Абульфаз» за С. Алексєвич;

У містах України відбулися прем'єри вистав: у Львівському національному академічному опери та балету ім. С. Крушельницької – «Безумний день, або Весілля Фігаро» В.-А. Моцарта до 160-річчя від дня народження композитора (постановка – спільний проект театру зі Львівською національною музичною академією ім. Лисенка); у Національному академічному українському драматичному ім. М. Заньковецької у Львові – «Жіночий дім» за п'єсою З. Налковської; у Запорізькому академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. В. Г. Магара – «Обережно – жінки!» А. Курейчика.

Гастролі

Миколаївський академічний художній російський драматичний театр побував з гастроліями в Києві та Одесі. 8–9 червня на сцені Національного академічного театру російської драми ім. Лесі Українки і 10 червня на сцені Одеського академічного російського драматичного театру було показано виставу «Дракон» Є. Шварца.

Львівський театр «І люди, і ляльки» з прем'єрою «Божественна комедія» упродовж трьох днів мандрував селами Львівщини.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО

Виставкові проекти

15–20 червня в Києві проходив перший тиждень мистецтва Kyiv Art Week. Подія об'єднала відразу кілька виставкових проектів, арт-ярмарок, концерти та інші тематичні заходи. Зокрема, в Київському національному музеї російського мистецтва відбулося відкриття одразу двох унікальних експозицій: із закритих фондів музею «Сади Срібного століття» та з приватної колекції Д. Сігалова, яку відомий лікар-педіатр збирав понад 50 років; у

Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків – виставкового та освітнього проекту Art & Science, в Музеї історії Києва – проекту українських художників і фотографів «Мене тут немає», а в червоному корпусі Київського національного університету імені Тараса Шевченка – міжнародної конференції та панельної дискусії, присвячених темі культурних стратегій розвитку міста. Крім того, у провідних галереях міста було представлено персональні виставкові проекти: Я. Присяжнюка «Краєвид: ілюзії» – у «Shcherbenko Art Centre»; М. Лукіна «Спальний район» – у «Karas Gallery»; С. Браткова «Саша» – у «32 Vozdvizhenka Arts House»; Ю. Сівіріна «Казки на ніч» – у «Bereznitsky Aesthetics»; Н. Лісової і О. Животкова «Символи і знаки» – у «Stedley Art Foundation»; П. Макова «Стан речей» – у галереї «Дукат» та ін.

9 червня в Києві, у Центральному будинку художника, було відкрито Всеукраїнське трієнале «Живопис – 2016», організоване Дирекцією виставок Національної спілки художників України та Міністерством культури України. Експозиція налічувала близько 200 творів. Серед їх авторів – кияни В. Сидоренко, М. Гуйда, А. Криволап, О. Дубовик, П. Лебединець і В. Шерешевський, харків'яни В. Погорелов, Ю. Вінтаєв і В. Ковтун, одесити А. Горбенко, С. Савченко і В. Кабаченко, донеччанин П. Антип.

На території Національного заповідника «Софія Київська» відкрилася виставка скульптур відомих митців з усієї України «Точка зору. Від Заходу до Сходу». Салон проводився в рамках II Міжнародного фестивалю мистецтв «Анна Фест». В експозиції було представлено твори П. Антипа, Т. Бабак, Ю. Багаліки, М. Бірючинського, О. і В. Волосенків, О. Дяченка, О. Золотарьова, О. Капустяка, С. Карунської, В. Кочмаря, О. Мацюка, В. Пирогова, К. Синицького, В. Татарського, В. Ярича.

Дві теми «Цензура + Корупція» об'єднала виставка робіт IV Міжнародного конкурсу «Стоп цензурі! Громадяни за вільні країни». Цей захід уже вдруге відбувся на станції столичного метрополітену «Золоті ворота» до Дня журналіста. Організатор виставки – ГО «Центр UA». З п'ятисот надісланих на конкурс робіт, на розсуд глядачів було представлено двадцять найкращих плакатів. Роботи тематично пов'язані із захистом свободи слова, доступом до публічної інформації, протидією цензурі.

Фестивалі, симпозіуми, пленери

З 17 по 26 червня у столичному парку «Пуща-Водиця» проходив Міжнародний симпозіум дерев'яної скульптури «Відродження», організатори якого – громадська організація «Наша Пуща-Водиця» та Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. М. Бойчука. Цей мистецький захід привернув увагу київських, львівських і казахських

скульпторів. Студенти ж мали можливість набути практичні навички у колі досвідчених колег. Після завершення симпозіуму створені роботи було передано громаді Пуща-Водиці для створення парку скульптур.

З 9 до 24 червня в Запоріжжі проходив XIII Всеукраїнський мистецький пленер «Хортиця крізь віки», який сприяє відродженню історичного жанру в українському образотворчому мистецтві, приверненню уваги митців до історії України, зокрема, історії Запорізького краю. До участі в пленері було запрошено митців всіх жанрів образотворчого мистецтва: живописців, графіків, скульпторів, художників декоративно-вжиткового мистецтва. Всього учасниками були 28 митців з Дніпропетровська, Києва, Львова, Черкас, Тернополя, Одеси, Харкова, Вінниці, Ужгорода та Запоріжжя. Вони працювали на о. Хортиця, в Національному заповіднику «Кам'яна Могила», історико-культурному комплексі «Запорозька Січ», ознайомилися з музеєм запорозького козацтва та іншими історико-культурними надбаннями. Під час пленеру було проведено зустрічі з істориками та краєзнавцями та майстер-класи з дітьми і творчою молоддю. Уперше одним зі співорганізаторів пленеру цього року стала Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія. Звітну виставку цього річних учасників було розміщено у виставковій залі обласної організації Національної спілки художників України.

III Міжнародний фестиваль мистецтв «Меморіал Архипа Івановича Кунджі», присвячений 175-річчю від дня народження всесвітньо відомого художника, відбувся у Маріуполі Донецької області. Майданчиками для проведення фестивалю стали Центр сучасного мистецтва і культури імені А. І. Кунджі та художній музей, що так само названий іменем митця. Саме тут організатори вернісажу запропонували відвідувачам понад 250 робіт художників. Крім того, відбулися презентації книжок, тематичні круглі столи, концерти місцевих творчих колективів, виставки самодіяльних художників і народних умільців, конкурси учнів Маріупольської дитячої школи мистецтв тощо.

3–5 червня у Бучачі Тернопільської області за підтримки Міністерства культури України проходив мистецький фестиваль «Дні Пінзеля», мета якого – привернути увагу до творчої спадщини всесвітньо відомого скульптора українського походження І. Г. Пінзеля, поширення інформації про його творчість. У програмі фестивалю – урочисте відкриття «Днів Пінзеля» концертом академічного камерного оркестру Harmonia Nobile з Івано-Франківська, виставка про митця, лекція за матеріалами Б. Возницького, фільми, наукові конференції, екскурсія до Рукомиша, де зберігається фігура св. Онуфрія авторства Пінзеля тощо.

2 червня на Рахівщині завершив роботу пленер художників, приурочений 125-річчю від дня народження одного з основоположників Закарпатської школи живопису, вихідця з Кобилецької Поляни, художника зі світовим іменем – Й. Бокшая. Учасниками пленеру були художники із Закарпаття, Запоріжжя, Львова, Тульчина Вінницької області та інших міст України.

В Одесі стартував всеукраїнський цикл проектів «Український ренесанс». Його перший етап – «Постбойчукізм» – було присвячено українському художнику-монументалісту М. Бойчуку. У проекті взяли участь 6 стріт-арт художників з Луцька, Львова та Запоріжжя під керівництвом куратора С. Радкевича. Вони створили малюнки на стінах біля Одеського політехнічного університету та Морського вокзалу. Представники ArtProfSpilka планують продовжувати проект «Постбойчукізм» новими ініціативами. В майбутньому вони планують організувати акції, присвячені О. Богомазову, Д. Бурлюку та іншим українцям, які залишили слід у світовому мистецтві.

З 6 до 26 червня в гончарній столиці України – селищі Опішному Зіньківського району Полтавської області – проходив VII Тиждень національного гончарного здвиження «Здвиг – 2016»: науково-мистецькі акції національного масштабу, спрямовані на пізнання традицій і досягнень гончарної культури, розвиток сучасного гончарства, популяризацію мистецтва кераміки в Україні. В рамках Тижня було проведено VIII Міжнародний мистецький ярмарок «Гончарний Всесвіт в Україні – 2016» («PotteryUniverseUkraine–2016»), VI Національний ковальський фестиваль «Вакулафест – XXI» VI Національний фестиваль-конкурс гончарського бодіпейнтингу «bodyceramicfestukraine»; V Національний фестиваль гончарства; аукціон сучасної художньої кераміки «керамолімп» та інші заходи. Їх результатами стали численні виставки, серед яких: творів учасників X Міжнародного молодіжного гончарського фестивалю «Опішне – 2016»; учнів і майстрів Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I–III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішному» імені Василя Кричевського; учасників Міжнародного фотоконкурсу «Гончарні ВІЗІІ країни»; картин сучасних художників «ГлиноВІЧНІСТЬ у поезії пензля»; кераміки в Музеї родини Кричевських; майстер-класи з гончарства, соломо плетіння, ляльки-мотанки, писанкарства, вишивання, ковальської справи, аукціон сучасної художньої кераміки «КерамОлімп», етнопрезентація «Рушник мати вишивала, долю дарувала...», ЕТНОфлешмоб «Купальські забави» тощо.

У Києві було розгорнуто виставки: у Національному музеї Тараса Шевченка – живопису В. Гуманенко «Кохання, квіти, кораблі...»; у Національному музеї українського народного декоративного мистецтва – кераміки В. Томашевської «Літо. Квіти. Ювілей»; в арт-просторі Port creative hub –

робіт Л. Хоменко «Перегляд»; в Українському фонді культури – художньої ляльки «В країні чудес» Н. Фоміної; у Літературно-меморіальному будинку-музеї Тараса Шевченка – робіт А. Мороз; у Центрі сучасного мистецтва «Білий Світ» – творів М. Журавля «Інвазія: Перезавантаження»; в арт-центрі Closer – робіт С. Собокаря «За межі»; у Центрі української культури та мистецтва – «Культурний простір Донеччини. Людмила Огнева: Українське вишиття»; в «Щербенко Арт Центрі» – творів Я. Присяжнюка «Краєвид: ілюзії»; у Центрі сучасного мистецтва M17 – робіт Р. Мініна «Шахтарський фольклор, на згадку»; *у галереях*: «KZ Art Room» – творів М. Громенко «Saludo Cuba»; «КалітаАртКлуб» – творів Б. Єгіазаряна; «Карась Галереї» – робіт М. Лукіна «Спальний район»; «АВС-арт» – живопису і графіки Н. Кручкевич, М. Сидоренка та Р. Яціва «Троє в мистецькому човні»; «Мінус 4» – творів Б. Пархоменка «Ієрогліф року. Традиція Японії».

31 травня в аеропорту «Бориспіль» у рамках постійно діючої експозиції «Галерея національної гордості» відкрито виставки «16» авторства Р. Миколаїва та «Проекція» французького фотохудожника українського походження Ю. Білака. Раніше експозиції було представлено в художній галереї Second Floor Art Center в Адміністрації Президента України.

У містах України було розгорнуто виставки: у Дніпрі – фоторобіт В. Ясинської «Портрет солдата»; у Львові – творів А. Боярова «Без назви/Сакральні простори», робіт студентів, випускників і викладачів кафедри сакрального живопису Львівської академії мистецтв, робіт П. Сипняка, А. Атоян, О. Каменецької-Остапчук та О. Падовської, живопису і скла І. та О. Турецьких; у Рівному – фоторобіт О. Харвата та його вихованців, членів рівненського клубу «Простір фото»; в Одесі – творів С. Рябченка.

Відкрито пам'ятники: українському поету, перекладачу та громадському діячу А. Малишку – в Дніпровському районі столиці; батькові гетьмана України Б. Хмельницького – козакові М. Хмельницькому (автор – івано-франківський скульптор Б. Гладкий) – у Лисянці Черкаської області; Т. Шевченку та Небесній Сотні (автор – скульптор з Івано-Франківська Д. Книшук) – у селищі Обертин Тлумацького району Івано-Франківської області.

КІНОМИСТЕЦТВО

На початку червня в Україні завершився III Міжнародний фестиваль мистецтва кіно для дітей та підлітків «Чілдрен Кінофест». Організатор події – компанія «Артхаус Трафік». Географія «Чілдрен Кінофест» у 2016 році охопила 18 міст України. Гостями безкоштовних показів стали понад тридцять тисяч юних українців. На сеанси були запрошені діти з незахищених категорій населення: постраждали від конфлікту на Сході України, з особливими

потребами, сироти. У міжнародному конкурсі взяли участь 7 європейських картин, поза конкурсом було показано ретроспективу мультфільмів анімаційної студії Aardman та серію мультиплікації «Моя країна – Україна». Церемонія закриття та підведення підсумків фестивалю відбулися у столичному кінотеатрі «Київська Русь».

25–26 червня у Києві проходив кінофестиваль короткометражних фільмів «Відкрита ніч. Дубль 19». З надісланих 116 стрічок українського виробництва до конкурсної програми потрапило 19 фільмів, а до позаконкурсної – 12. Гран-прі здобув документальний фільм «Волонтери війни» Ю. Шашкової.

7 червня в столичному кінотеатрі «Київська Русь» відбувся вечір пам'яті українського кіномитця Ю. Ілленка у рамках ретроспективи до 80-ліття від дня народження видатного митця, а також перегляд його останнього фільму «Молитва за гетьмана Мазепу. Нова версія».

МУЗЕЙНА СПРАВА

9–10 червня у Національному Києво-Печерському заповіднику проходила Міжнародна науково-практична конференція «Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності». На конференції розглянуто стан законодавчого забезпечення збереження пам'яток історії та культури Музейного фонду України, реалізації національної музейної політики, діяльність музеїв, особливості збереження пам'яток, підготовку професійних кадрів реставраторів та експертів, проблеми фундаментальних і прикладних наукових досліджень та практики реставрації культурної спадщини. В рамках конференції працювали «музеєзнавча» та «реставраційна» секції. Загалом доповіді та повідомлення представили більше шістдесяти учасників – працівники науково-дослідних інститутів, музейних установ, реставраційних центрів, вищих навчальних закладів, аспіранти та здобувачі, студенти з різних куточків України, а також іноземні гості.

Результати Міжнародного архітектурного конкурсу ідей комплексної організації та благоустрою історико-меморіальної зони «Бабин Яр – Дорогожицький некрополь» підсумували в Українському кризовому медіа-центрі. В Україні конкурс підтримали Національний Організаційний комітет з підготовки та проведення заходів у зв'язку з 75-ми роковинами трагедії Бабиного Яру, Національна спілка архітекторів України, Український інститут національної пам'яті, Департамент містобудування та архітектури КМДА. Участь в конкурсі взяли 32 проекти з 15-ти країн світу. З них міжнародне журі відібрало 7 найкращих.

Управління музейної справи та культурних цінностей Міністерства культури України у рамках роботи платформи для дискусій та обміну думками

запросило 17 червня до Національного художнього музею України на десяту зустріч, тема якої – «Виставкові, просвітницькі проекти в музеях для дітей та дорослих».

1 червня в Харкові, а 3 червня в Запоріжжі відбулися вступні семінари до багатоетапного проекту «Культ чи культура: розвиток учасницьких практик у музеї», який реалізується групою експертів у співпраці з Українським центром розвитку музейної справи (Київ) у рамках програми ProMuseum та Харківським літературним музеєм за підтримки Goethe-Institut в Україні. Проект передбачає проведення цього літа серед працівників музеїв та представників культурницьких недержавних установ Харківської та Запорізької областей численних тренінгів за участі міжнародних та вітчизняних експертів. Під час тренінгів для обговорення та опрацювання буде винесено ряд теоретичних та практичних питань, серед яких – яким має бути сучасний музей; що таке музей партисипаторний, або учасницький; як зробити музей видимим, цікавим та корисним для громади; як налагодити ефективні комунікації та партнерство; як розробити учасницький проект для музею; яким має бути проектний менеджмент у сучасному музеї.

18 музеї і заповідників з 11 областей України та Києва взяли участь у Другому регіональному музейному форумі «Музей: храм муз – 2016», який відбувся 17 та 18 червня на базі Державного історико-культурного заповідника «Межибіж» на Хмельниччині. Центральною подією відкритої професійної зустрічі музейників був конкурс програм у шести тематичних номінаціях. Найкращих було визначено з 38 презентацій різноманітних музейних продуктів: міні-експозицій, ігрових та інтерактивних програм, музейних видань, фільмів, мультимедійних продуктів.

До 70-х роковин масового голоду 1946–1947 рр. в Національному музеї «Меморіал жертв Голодомору» 1 червня проходив круглий стіл, організований Українським інститутом національної пам'яті, Інститутом історії України та Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського Національної академії наук України, Асоціацією дослідників голодоморів в Україні. На початку заходу було презентовано фотодокументальну виставку, яка всебічно висвітлювала причини й наслідки голоду.

22 червня в головному корпусі Меморіального комплексу Національного музею історії України у Другій світовій війні відбулися заходи до 75-ї річниці початку німецько-радянської війни: прес-конференція з приводу передачі колекціонером-дослідником Д. Пірклом на зберігання до музею масиву унікальних документів, датованих 1941 р. та презентація нових надходжень до колекції «Непрочитані листи 41-го», що була передана в результаті реституційних процесів у 2010 р.

У Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків відкрито виставку 17-ти знайдених картин, викрадених з Веронського музею та знайдених українськими прикордонниками.

27 червня у Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків громадська організація «Спілка вірмен України» з нагоди 225-річчя проголошення Дня ікони Вірменської Богородиці презентувала документальну фотовиставку «Вірменська спадщина». З нагоди свята Музей Ханенків також представив увазі гостей ікону 16 століття «Богоматір Одигітрія».

Національний музей історії України запросив 9 червня на відкриття виставки «Магдебурзьке право – основа Європи», яка мала на меті розповісти про феномен Магдебурзького права, його розвиток та поширення в Європі, зокрема в Києві та Переяславі, а також його вплив на міський простір і на розвиток торгівлі та ремесел.

У Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику у рамках виставки «Фрески церкви Спаса на Берестові XVII ст.» експонувався унікальний, найбільший зі знайдених фрагмент фрескового аутентичного стінопису X ст. з інтер'єру Десятинної церкви – свідка історичних подій, життя та побуту доби Київської Русі. Великий блок колони з карнизом, який містив шар фрескового розпису було виявлено під час останніх розкопок Десятинної церкви у 2005–2010 рр. Київською архітектурно-археологічною експедицією Інституту археології НАН України під керівництвом чл.-кор. НАН України Г. Ю. Івакіна біля північно-західного кута храму X ст.

10 червня у Національному музеї історії України відбулася презентація виставки «Анна Ярославна – княжна Київська». В експозиції представлено матеріали з фондів Національного музею історії України та Музею історичних коштовностей. Усього – близько 100 експонатів: картини, археологічні пам'ятки побутового вжитку кінця X – середини XIII століття, стародавні монети.

З нагоди відзначення 160-річчя з дня народження і 100-х роковин смерті І. Франка, 240-ї річниці заснування однієї з перших у Східній Європі школи отців василіян у Галичині у Дрогобицькому історико-краєзнавчому музеї на Львівщині відкрилася виставка рідкісних оригінальних документів з архівів музею про шкільні роки І. Франка та історію шкільництва краю.

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

У Національній парламентській бібліотеці України створено постійно діючу тематичну виставку «Патріотичне виховання молоді». На ній представлено понад 100 документів з фондів НПБУ, які відображають героїчну боро-

тбу Українського народу за самовизначення і творення власної держави, ідеалів свободи, соборності та державності. Експозиція виставки постійно оновлюється.

Популяризацію читання та внесок у поширення книг має на меті соціальний проект «Одну купуєш – одну даруєш», що стартував 1 червня. Упродовж усього літа кожен проданий примірник будь-де будь-якої книжки видавничого партнера проекту Літературної агенції «Discursus» означатиме, що такий самий примірник буде передано безкоштовно: у бібліотеки (шкільні, сільські, для дітей та юнацтва...); волонтерам та громадським організаціям, які працюють в гуманітарній сфері; українським військовим в зону АТО. До проекту може долучитися кожен, купивши книжку.

8 червня в смт Чаплинка Херсонська обласна бібліотека для юнацтва ім. Б. А. Лавреньова провела VI обласний фестиваль молодіжного читання та права «Відкрий свою книгу». Гості фестивалю – активні молоді читачі з Херсона, письменники, бібліотекарі. Поспілкуватися та отримати книгу з автографом автора учасники фестивалю могли під час автограф-сесії письменників Херсонщини «Кулішева криниця». Фестиваль продовжився у концертній залі за участі аматорських вокальних і хореографічних колективів Чаплинки. Крім того, під час фестивалю проведено патріотичну акцію «Захистимо воїна» – плетіння маскувальної сітки, благодійна виставка-продаж робіт майстрів Чаплинського району «З Україною в серці творимо дива», бібліобар «Відпочивай читаючи».

ЛІТЕРАТУРА

16 червня в Київському академічному театрі оперети на урочистій церемонії оголошено імена переможців Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова», засновники якого – Т. і Ю. Логуші. У номінації «романи» першу премію здобула Т. Пахомова за рукопис «Я, ти і наш мальований і немальований Бог», друге місце зайняла Ю. Кубай, третє у С. Батурина. Найкращими сценаристами визнано М. Шворака (II премія) та М. Терещенка (III премія). За драматургію відзначено О. Драчковську, В. Купянського та О. Миколайчука (перша, друга і третя премії, відповідно). За пісенну лірику перше місце віддали О. Самарі, друге – Д. Гладун, третє – І. Шушняк-Федоришин. В окремі номінації журі винесло дитячу літературу. За прозові твори для дітей відзначені В. Читай, В. Тибель, М. Марченко та О. Крижановська. За кіносценарії до дитячих фільмів – О. Єсаулов і Л. Ра. Лауреатами у галузі дитячої драматургії стали А. Нікуліна й О. Байбак. З-поміж авторів, що пишуть пісенну лірику для дітей, обрали Л. Живолуп, С. Сірого і В. Даника. Л. Живолуп перемогла ще у одній номінації – «Віршо-

вані твори для дітей». Окрім неї, у цій номінації нагородили також Л. Мащенко та О. Зубченка. Ряд авторів заохочено спеціальними відзнаками. Також під час урочистої церемонії відбулося вручення літературної відзнаки «Золотий письменник України». Її отримали Т. Литовченко, С. Пономаренко, Л. Дереш, Д. Корній, Г. Чубач, С. Ухачевський та А. Сєрова.

14 червня у Львові розпочався «Літній літературний лекторій», який триватиме до 14 липня. Організатор – «Центр літературної освіти». У програмі – 10 лекцій на різноманітні літературні теми для усіх охочих розвиватися. Лектори – Т. Прохасько, Ю. Винничук, Г. Крук, Ю. Іздрик, О. Сливинський, Г. Вдовиченко, О. Думанська, літературознавець І. Старовойт, художній редактор та дизайнер «Видавництва Старого Лева» Н. Гайдучик, культурний критик і журналіст Є. Нестерович.

Починаючи з 4 червня в Одесі, у парку «Зелений театр», проходив літературний проект «Meridian Odessa: мистецьке літо – 2016». Його відкрили Лесь Подерв'янський читаннями своїх віршів та І. Померанцев, який провів журналістський майстер-клас. У рамках проекту упродовж усього літа просто неба відбудуться численні літературні вечори, зустрічі з письменниками і концерти. Свою поезію читатимуть І. Карпа, Ю. Іздрик, Д. Лазуткін, А. Роговцева, С. Жадан, О. Забужко, А. Любка, К. Бабкіна, Ю. Андрухович, який також покаже виставу «Альберт, або Найвища форма страти».

ГО «АРТ-лабораторія „КОРАЛЛІ”» та літературна агенція «Discursus» провели конкурс на участь в Резиденції для молодих україномовних письменників «Станіславський феномен – 2016». За результатами конкурсу цьогогорічними учасниками резиденції стануть двоє киян – К. Гладка і О. Коба. Протягом 30 днів з 1 липня резиденти мешкатимуть в Івано-Франківську в молодіжному хостелі «Феномен», проживання в якому – унікальна можливість спілкування з цікавими людьми – мандрівниками, музикантами, письменниками, яких життя закидає до міста. Крім того, резиденти стануть учасниками мистецьких експедицій в карпатські села, проведуть уїк-енд у с. Брустурів Косівського району Івано-Франківської області, отримають путівку на тиждень до с. Бабин теж Косівського району. Також на резидентів чекають спільні трапези з письменниками з Івано-Франківська – Ю. Андруховичем, Т. Прохаськом, Ю. Іздриком, В. Єшкілевим, Г. Петросаняк та ін.

АМАТОРСТВО. ПРОСВІТНИЦТВО

До Міжнародного дня захисту дітей у Києві було організовано: у Національному музеї літератури України – відкриття виставки та літературно-мистецький захід у рамках Міжнародного проекту «Культура миру через рівні можливості до благополуччя світу» (спільно з Товариством «Україна –

світ» та Національною радою жінок України), а в Київському міському будинку вчителя – документальну виставку «Ми – діти твої, Україно!», основу якої склали маловідомі широкому загалу документи Центрального державного архіву зарубіжної україніки про діяльність окремих українських громадських організацій Європи, Канади та США щодо захисту прав дітей в усьому світі. Доповненням архівних документів стали образотворчі роботи учнів закордонних українських шкіл, що розкривають життя та світогляд дітей української діаспори, їх бачення України як своєї Батьківщини.

18–19 червня в Києві, у Національному центрі народної культури «Музей Івана Гончара» проведено VIII Фестиваль традиційного кобзарського мистецтва «Кобзарська Трійця». У програмі – Міжнародна науково-практична конференція «Традиційна бандура: минуле, сучасне, майбутнє», ознайомлення відвідувачів фестивалю з технікою виготовлення кобзарських музичних інструментів; майстер-класи з навчання гри на традиційних кобзарських інструментах (кобзі, бандурі, лірі, торбані), виставка традиційних кобзарських інструментів з музейних та приватних колекцій; відкриті кобзарювання; концерти кобзарів, лірників і бандуристів; показ фільмів, відеоматеріалів щодо історії та сьогодення кобзарської традиції, виставка наукових здобутків, фото й друкованих видань про українське кобзарство.

I Міжнародний етнофестиваль «Ладовиці» відбувся з 10 до 12 червня у Хмельницькому. На ньому можна було ознайомитись з фольклором, культурою подільського краю. У програмі фестивалю – святкова хода організаторів та учасників центральними вулицями міста, виступи фольклорних колективів; виставка-ярмарок робіт декоративно-вжиткового мистецтва, майстер-класи з танців, гончарства, виготовлення витинанок та іграшок.

З 15 по 19 червня у Бердянську Запорізької області за підтримки Міністерства культури України проходили XXI Всеукраїнський фестиваль дитячої творчості «Топ-Топ» і фестиваль юнацтва та молоді «Зірки Азову». Цього року XXI фестиваль дитячої творчості «Топ-Топ», який проходив під гаслом «Майбутнє єдиної України», зібрав понад 700 талановитих дітей та юнацтва з Сумської, Дніпровської, Харківської, Запорізької і Донецької областей. У підсумку п'ятиденних творчих змагань призові місця вибороли 74 учасники. Переможці отримали нагороди в номінаціях «Хореографія» (народна, класична і сучасна), «Вокал» і «Літературне слово». Однією з подій фестивалю стала карнавальна хода по Азовському проспекту, яку організували творчі колективи – учасники фестивалю. А опісля відбувся гала-концерт.

19 червня в день Святої Трійці в Чернігові традиційно відбувся фольклорний фестиваль ім. Василя Полевика. Загалом в заході взяли участь 28 колективів в яких налічувалося більше 300 учасників. В цьому році всі фольклорні колективи Чернігівщини дуже очікували на фестиваль. Гран-прі фестивалю здобули троїсті музики Ніжинського РБК.

У Краматорську Донецької області вперше відбувся історико-музичний фестиваль «Дике поле. Шлях до Європи». На ньому було представлено народні традиції, а також показано сучасні можливості гармонійного розвитку для молодого покоління українців. Захід відвідали музиканти та письменники з Києва та Харкова. Побували тут і жителі більше десяти міст та селищ Донецчини. На концертах виступали виконавці, які протягом останніх років регулярно приїздили до військовиків та громади на Сході України. Серед них – А. Рудницька та гурт «Територія А», Б. Севастьянов, «Жадан і собаки», «Та-Рута», «Урбаністан», «Село і люди», «Папа Карло», «Гуляй город». На фестивалі також працював освітній «Степовий університет» з неформальною лекцією «Хочу бути українцем» від місцевих активістів та дискусією про сучасну українську літературу. Крім того, для дітей та дорослих було проведено майстер-класи з петриківського розпису, гончарства тощо.

25 червня на базі історико-розважального комплексу «Зелені хутори Таврії» пройшов відкритий фестиваль народної творчості «Душа Півдня», який вже другий рік тут проводив Херсонський обласний Центр народної творчості. У концертній програмі взяли участь кращі співочі колективи та окремі виконавці з усієї області. У їх виконанні звучали народні та сучасні українські пісні. Під час фестивалю проходив ярмарок народних майстрів. На фестивальних майданчиках можна було відвідати різноманітні майстер-класи з різних видів ремесел: декоративний розпис, плетіння з трави, виготовлення оберегів та ін.

В смт Хорошів (колишній Володарськ-Волинський) на Житомирщині відбулося обласне свято духової музики. Організатори: управління культури обласної державної адміністрації, Житомирський обласний Центр народної творчості, Хорошівська районна державна адміністрація, відділ культури Хорошівської районної державної адміністрації. В обласному святі духової музики взяли участь 16 духових аматорських та муніципальних духових оркестрів з 11 районів та міст області загальною кількістю 420 учасників.

У Житомирському міському палаці культури відбувся IV обласний фестиваль ветеранських колективів. У фестивалі, організованому управлінням культури облдержадміністрації та Житомирським обласним Центром народ-

ної творчості, взяли участь 27 ветеранських колективи великих і малих форм, загальною кількістю 600 чоловік. Прозвучали твори українських і зарубіжних, а також місцевих композиторів, українські народні пісні.

Матеріал підготувала

Темненко Ю. М., редактор
відділу наукового
аналізу і узагальнення
інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Підписано до друку 29.07.2016. Обл.-вид. арк. 0,5. Б/т. Зам. 74. Безплатно

Ротапринт НПБ України, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278-85-12